3.6.2025

JulkICT-osasto
Markus Rahkola, Niko Ruostetsaari

Valtiovarainministeriön lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle: Hallituksen vuosikertomus 2024; eduskunnan hyväksymät lausumat työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa ja valtiovarainministeriötä koskevin osin (K 1/2025 vp)

Valtiovarainministeriö valmisteli hallituksen esityksen 606/2024 lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) muuttamiseksi. Eduskunnan hyväksymillä muutoksilla Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvontayksikön tehtävät siirrettiin osaksi Liikenne- ja viestintävirastoa 1.1.2025 alusta alkaen. Muutos oli osa tuotteiden ja palveluiden esteettömyysdirektiivin kansallista toimeenpanoa. Tehdyillä muutoksilla digitaalisen esteettömyyden valvonta- ja edistämistehtävät keskitettiin yhteen viranomaiseen, mikä edistää mahdollisuuksia kansalaisille saada ja yrityksille tuottaa esteettömiä digitaalisten palveluja ja tuotteita.

Digi- ja väestötietovirasto, Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikkö (31.12.2024 asti) sekä liikenne- ja viestintävirasto Traficom (1.1.2025 alkaen) ovat toteuttaneet toimenpiteitä, joilla on edistetty viranomaisten ja muiden palvelutuottajien kyvykkyyttä tuottaa saavutettavia digitaalisia palveluja. Valvontavirastot ovat esimerkiksi järjestäneet useita sidosryhmille suunnattuja tilaisuuksia ja tarjoamalla päivitettyä verkko-oppimiskurssia.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallituskauden aikana lainsäädäntöä muutetaan siten, että digitaalisesta viranomaisviestinnästä tehdään ensisijainen viranomaisviestinnän kanava. Valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö ovat vastanneet ensisijaisuuden edellyttämästä lainvalmistelusta. Luonnos hallituksen esitykseksi sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi on ollut lausuntokierroksella 5.3.-16.4.2025 (VN/9952/2024). Esityksessä ehdotetut muutokset kohdistuvat pääasiassa lakiin hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016) sekä lakiin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003). Lainsäädäntöhankkeen aikataulutavoitteena on, että ensisijaisuuden mahdollistavat lainsäädäntömuutokset astuisivat voimaan vuoden 2026 alusta.

Uudistuksen myötä sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamisesta tulisi jatkossa oletusarvoinen menettely sähköisesti hallinnon kanssa asioiville kansalaisille,

mutta se ei olisi jatkossakaan pakollista. Myös sähköisesti asioivalla kansalaisella säilyisi mahdollisuus ilmoittaa, että vastaanottaa jatkossakin tiedoksiannot paperipostina. Uudistus koskee ainoastaan tiedoksiantojen vastaanottotapaa eikä muuta viranomaisasiointia. Muutoksen ulkopuolelle jäävät henkilöt, jotka eivät käytä lainkaan vahvaa sähköistä tunnistautumista asioidessaan viranomaisten kanssa sekä alaikäiset ja edunvalvonnassa olevat henkilöt.

Uudistuksessa säilytetään monikanavainen lähestymistapa viranomaisten tiedoksiantojen toimittamiseen hallinnon palveluperiaatteen mukaisesti siten, että kansalainen voi jatkossakin valita joko sähköisen tai paperisen tiedoksiantotavan. Esitetty toimintamalli perustuu Suomi.fi-viestien hyödyntämiseen, jonka käyttöönottoa tarjottaisiin jatkossa oletusarvoisesti tunnistustapahtuman yhteydessä. Suomi.fi-viestien käyttöönottoa ei tehdä automaattisesti ilman käyttäjän aktiivisia toimia. Käyttöönoton yhteydessä käyttäjälle annetaan tieto Suomi.fi-viestit -tilin perustamisesta ja sen vaikutuksista.

Toimeenpanon yhteydessä myös kehitetään Suomi.fi-viestien käytettävyyttä ja selkeyttä. Hankkeen toisessa vaiheessa mahdollistetaan viranomaisviestien vastaanottaminen Suomi.fi-viestien lisäksi myös muussa käyttäjän valitsemassa yksityisessä digipostipalvelussa, millä edelleen tuetaan laadukasta asiointikokemusta ja mahdollisuutta valita itselleen sopivin palvelu viestien vastaanottamiseen.

Digitaalisten palvelujen rinnalla on tarjolla muu vaihtoehto, kuten puhelin- tai käyntiasiointi. Valtion käyntiasiointipalvelua kehitetään Valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistaminen 2020-luvulla -hankkeessa. Siinä Valtion virastojen käyntiasiointia kootaan vaiheittain julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin, joista saa laajasti myös kuntien, Kelan sekä asiakaspalvelupisteissä annettavaksi soveltuvia hyvinvointialueiden palveluita. Lisäksi tarkoitus on edistää digituen tarjoamista käytössä olevien määrärahojen puitteissa.

Valtiovarainministeriö esittää, että asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.